

Oponentský posudek doktorské disertační práce

PhDr. Jana Soukupa (Psychiatrická klinika UK 1. LF, Praha):

Disociace v období dospívání.

Překládaná doktorská disertační práce má 71 stran včetně literatury, obsahuje dále 10 příloh. Text obsahuje 14 tabulek a 11 (barevných) grafů. Práce je přehledně rozčleněna do 9 kapitol, nečíslovaný seznam literatury zahrnuje 88 citací. Literatura je přiměřená rozsahu práce a obsahuje zahraniční i české práce k tématu, včetně recentních citací z posledních let.

Téma předkládané disertace je zajímavé, problematika disociace v adolescenci nebyla v českém písemnictví dosud systematicky výzkumně zpracována.

Disertace přináší nejprve přehledné **teoretické zpracování** problematiky ve čtyřech kapitolách o celkovém rozsahu 26 stran. Zde se věnuje problematice disociace a užívaných nástrojů při měření disociace, představuje v práci užití dotazníky A-DES (Adolescent Dissociative Experiences Scale) a SDQ-20 (Somatoform Dissociation Questionnaire). Zároveň v této části charakterizuje výzkumné postupy.

Teoretická část je přehledně zpracována a přináší aktuální poznatky, byť sloučení teoretické a části metodologické stati je v pracích tohoto druhu méně obvyklé. Z hlediska oponenta lze zmínit jen drobnou poznámku:

s.8: Autor uvádí: „Disociativní poruchy jsou považovány za vzácné a jen okrajově důležité, často jsou ztotožňovány s konverzními poruchami...“. To, že pojmy disociativní a konverzní jsou synonymy, kodifikuje platná Mezinárodní klasifikace nemocí, 10. revize (MKN-10), kde přímo v názvu kapitoly F44 uvádí „Disociativní (konverzní) poruchy“. Pokud autor není se touto závaznou kodifikací ztotožněn, měl by představit svůj alternativní návrh.

Výsledková část práce včetně diskuse zaujímá 36 stran textu. Autor velmi přehledně a precizně představuje soubor a získaná statisticky zpracovaná data. Stanovuje si tři cíle:

- Potvrdit, že česká verze dotazníku A-DES je validní a reliabilní nástroj screeningu disociace, který může být používán ke klinickým účelům i k dalšímu výzkumu disociace.
- Zjistit průměrné skóre dotazníku A-DES pro různé neklinické soubory adolescentů v ČR.
- Zjistit průměrné skóre dotazníku A-DES pro různé diagnostické skupiny psychiatrických pacientů.

Byly vyšetřeny dva vzorky: soubor neklinický, získaný na školách Ústeckého kraje vybraných metodou nucené stratifikace (653 respondentů) a soubor klinický, nasbíraný na Dětské psychiatrické klinice UK 2.LF, Oddělení dětské psychiatrie Fakultní Thomayerovy nemocnice a na stacionářích Psychiatrické kliniky UK 1.LF (162 respondentů). Zjištěné průměrné skóre dotazníku A-DES bylo vyšší u klinického souboru (2,62) než u neklinického souboru (2,02). U klinického souboru byla zjištěna asociace skóre A-DES s výskytem disociativních symptomů ($p=0,011$), se zážitkem traumatu ($p=0,001$) a se sebepoškozováním ($p<0,001$). Ze všech deseti zastoupených diagnóz pouze diagnóza ADHD se významně lišila od ostatních ve skóre disociace (3,59 versus rozmezí 2,24-3,01; $p=0,034$). Kupodivu se významně nelišilo skóre diagnózy disociativních poruch (2,43).

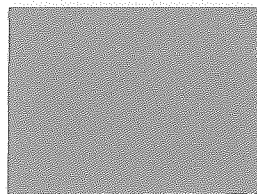
Autor ve výzkumné části disertace splnil cíle, které si vytknul. Přinesl nové poznatky týkající se disociace u české adolescentní populace, které by si zasloužily mezinárodní publikaci.

DOTAZY K DISERTACI:

1. Mohl by disertant vysvětlit své pojetí rozdílů mezi konverzními a disociativními poruchami, které se zřejmě liší od kodifikovaného pojetí MKN-10 ?
2. Disertant uvádí a diskutuje rozdíly v průměrných skóre dotazníku A-DES v neklinických souborech různých zemí. Existují nějaká data umožňující porovnání průměrných hodnot klinických souborů v různých zemích? Pokud ano, jak korespondují se zjištěnými rozdíly u neklinických souborů ?
3. Disertant diskutuje významně vyšší skóre u pacientů s ADHD v porovnání s ostatními diagnózami ve smyslu dvou vysvětlení: „prvním je diagnostická podobnost některých případů disociativní poruchy s ADHD, a druhým je komorbidita“. Není však možné také

třetí vysvětlení, že tento nálezn odkazuje na nižší specificitu dotazníku A-DES, kterou by bylo třeba brát v úvahu při klinickém používání?

Práce dobře splňuje požadavky kladené na doktorské disertační práce. Doporučuji předloženou disertaci k obhajobě v předložené podobě. Na základě úspěšné obhajoby doporučuji udělit PhDr. Janu Soukupovi akademický titul doktora (ve zkratce Ph.D.) podle §47 Zákona o vysokých školách č. 111/1998 Sb.

V Praze, 7.8.2009

prof. MUDr. Michal Hrdlička, CSc.